

Identifying Effective Teacher Competencies in Elementary Schools

Mahdi Saeedi*

Introduction

Teachers play a crucial role in the educational environment, serving as the backbone of educational systems worldwide. The quality of education relies heavily on teachers, highlighting the importance of effective teacher training for improvement. This research aims to explore the competencies of effective primary school teachers from the perspectives of both teachers and students.

Method

This qualitative study utilized an interpretive paradigm and theoretical sampling. Data were collected through semi-structured interviews with 15 primary school teachers and 18 students in Chaharmahal and Bakhtiari province. The interviews were transcribed, coded, and analyzed. Initial codes were generated, followed by focused coding to identify more frequent and comprehensive codes. Ultimately, research categories were extracted through constant comparative analysis.

Results

The findings identified three main categories of personality competencies, environmental perception competencies, and professional competencies as effective aspects of a teacher's existence.

Discussion

The study shows that students value teachers' caring and supportive

* PhD of Philosophy of Education, Faculty of Education and psychology, Shiraz University, Shiraz, Iran. saeedimahdi55@gmail.com

qualities, while teachers prioritize scientific and technical skills. This research suggests a need to reassess teacher training methods.

Keywords: Effective teacher, Effective teacher competencies, Effective teacher training, Elementary school

Author Contributions: In this article, the author of the article has been responsible for compiling the theoretical framework, collecting data, analyzing the data, drawing conclusions from the findings and expanding and interpreting them, reporting the findings and writing the article.

Acknowledgments: The author thank all dear teachers and students who have helped me in this research. Also, I am very grateful for the useful comments of the esteemed reviewers of the article, which improved the quality of the article.

Conflicts of interest: The author declare there is no conflict of interest in this article.

Funding: The present research has not received financial support from any institution and all costs have been borne by the researcher during the research process.

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۰۲/۲۱
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۳/۰۷/۱۸

مجله‌ی علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز
بهار و تابستان ۱۴۰۳، دوره‌ی ششم، سال ۳۱
شماره‌ی ۱، صص: ۲۸۴-۲۵۹

مقاله پژوهشی

شناسایی شایستگی‌های معلم تأثیرگذار در دوره ابتدایی

مهدی سعیدی*

چکیده

پژوهش حاضر یک پژوهش کیفی با هدف کاوش شایستگی‌های معلم تأثیرگذار دوره ابتدایی از دیدگاه معلمان و دانش‌آموزان است که با استفاده از روش پدیدارشناسی توصیفی انجام گرفته است. روش نمونه‌گیری در این پژوهش، هدفمند به شیوه نظری است. بدین منظور، داده‌ها از طریق مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با ۱۵ نفر از معلمان دوره ابتدایی و ۱۸ نفر از دانش‌آموزان شاغل به تحصیل، در استان چهارمحال و بختیاری به دست آمد. بر پایه‌ی چارچوب نظری مسئله پژوهش، پرسش‌های مصاحبه طراحی و بازنگری شدند. به منظور تحلیل داده‌ها، پس از متن‌سازی هر مصاحبه، به منظور ساخت مفاهیم، داده‌ها به کمک رویکرد رفت و برگشتی و مقایسه مستمر، کدگذاری و ارائه شدند. یافته‌ها بیانگر آن است که سه مقوله‌ی اصلی شایستگی‌های شخصیتی، شایستگی‌های ادراک محیطی و شایستگی‌های حرفه‌ای نماینده‌ی فهم معلمان و دانش‌آموزان از ابعاد وجودی یک معلم تأثیرگذار است. بر پایه‌ی رهیافت‌های پژوهش، ضمن تأکید و توجه بیشتر به شایستگی‌های شخصیتی، دانش‌آموزان شرکت‌کننده در این پژوهش نشان دادند برای آن‌ها معلم تأثیرگذار در ویژگی‌های مراقبتی، عاطفی و حمایتی وجودی سرشار دارد حال آن‌که معلمان مشارکت‌کننده، به نفع صلاحیت‌های علمی و فنی نظر داشتند. از این رو این پژوهش می‌تواند زمینه‌ای برای ژرف‌اندیشی و بازاندیشی به مباحث مرتبط با تربیت معلم، به خصوص در بخش جذب و آماده‌سازی باشد.

واژه‌های کلیدی: معلم تأثیرگذار، شایستگی‌های معلم تأثیرگذار، تربیت معلم تأثیرگذار، دوره ابتدایی.

* دکتری تخصصی رشته فلسفه تعلیم و تربیت، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.
saedimahdi55@gmail.com

مقدمه

تعلیم و تربیت آدمی کاری پر ارج و در عین حال وقت‌گیر است و نتایج نهایی آن نسبتاً دیر آشکار می‌شود. ارجمندی آن از این جهت است که آدمیت آدمی زاده به چگونگی تربیتش بستگی دارد. ارزش تعلیم و تربیت آدمی و زیان‌هایی که بر اثر فقدان یا نقصان آن دامن‌گیر فرد و جامعه می‌شود، از سویی و احتمال انحراف آن از مسیر صحیح در مدت نسبتاً طولانی رشد کودک از سوی دیگر، ایجاب می‌کند که فعالیت‌های مربوطه مورد توجه خاص و مداوم قرار گیرد و تدابیر مربوط به اداره و هدایت آن با دوراندیشی و آینده‌نگری هرچه تمام‌تر اتخاذ شود.

هر سازمانی از سرمایه‌های گوناگون و متنوعی هم‌چون منابع مالی، منابع فیزیکی و منابع انسانی تشکیل شده است که هر کدام به‌نوبه خود از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در این میان، سرمایه انسانی با کیفیت جهت امکان خلاقیت و ابتکار می‌تواند کمبودهای موجود در سایر منابع و ابعاد سازمان را جبران سازد. این بُعدی است که می‌تواند زمینه‌های توسعه، رشد و حتی افول و شکست نظام آموزشی و جامعه گردد. وزارت آموزش و پرورش، در راستای رسالت خود، سنگ‌بنای ابعاد ترقی یک جامعه محسوب می‌شود. بنابراین بکارگیری و بهره‌مندی از انسان‌های توانمند با عملکرد و بهره‌وری بالا موجب پیشبرد این مأموریت مهم خواهد بود.

Shukuhi (2023) باور دارد عوامل انسانی زیرربط و مؤثر در جریان تربیت، باید با مفهوم تربیت و فلسفه‌ی آن و با هدف‌های موردنظر و سلسله‌مراتب آن‌ها، آشنا باشد؛ باید از خصوصیات فطری، تحوّل حالات روانی و از ویژگی‌های عقلی و خلقی مورد تربیت در هر یک از مراحل رشد مطلع باشد؛ تا بتواند تلاش‌های به‌ظاهر پراکنده‌ی خود را در قالب طرح و نقشه‌ی مشخص با در نظر گرفتن شرایط موجود تنظیم کند^۱.

از میان عوامل انسانی در محیط مدرسه، معلم کلاس، دارای نقشی اساسی در هنر تربیت است. به‌گونه‌ای که با وجود توسعه‌ی گسترده در عرصه فناوری اطلاعات، هم‌چنان این معلمان هستند که کیفیت نظام‌های آموزشی به آن‌ها بستگی دارد. از این‌رو، کلید انقلاب‌های آموزشی بیش از آن‌که بر پایه‌ی تصمیم‌گیری‌های سیاست‌گذاران تربیتی و برنامه‌ریزی‌های برنامه‌ریزان درسی باشد، به هویت معلم بستگی دارد. بی‌شک بهترین برنامه‌های تحول بدون توجه به نقش،

۱- در چنین نگاهی است که گفته‌ی کانت در باب دشواری هنر تعلیم و تربیت معنا می‌یابد.

جایگاه و هویت معلمی معلمان جامعه، به شکست خواهد رسید. از دیگر سو، ابعاد گوناگون شیوه‌ی معلمی معلمان، نقش بسزایی در شکل‌گیری شخصیت دانش‌آموزان دارد. این مهم به‌خصوص در دوره ابتدایی، به‌دلیل ویژگی‌های رشد دانش‌آموزان از اهمیت بسزایی برخوردار است. معلم نه‌تنها در پیشرفت تحصیلی، بلکه در شکل‌دهی ابعاد هویت و شخصیت متربی نقش تعیین‌کننده‌ای دارد. اگر شخصیت معلم دارای صفات انسانی از قبیل: مهرورزی، نوع‌دوستی، درست‌کاری، همکاری، خویش‌داری و ایمان باشد، طبعاً اثربخشی چنین ویژگی‌هایی، سلامت روانی کودک و امنیت آینده جامعه را تضمین خواهد کرد. این مؤلفه‌ها در چارچوب‌ها و پژوهش‌های متعدد به صفات متعدد، هم‌چون معلم حرفه‌ای (Maroofi et al., 2023)، معلم به مثابه یادگیرنده مادام‌العمر (Samadi et al., 2023)، معلم خوب (Golsanamlu et al., 2021)، و معلم دانشمند (kadhodaie, 2016) به تصویر آمده‌اند. مسئله اثربخشی معلم به‌عنوان یک موضوع مورد بحث جهانی نیازمند دقت‌نظری ژرف است. از این‌رو جست‌وجوی معیارهای مشخص برای کیفیت‌های معلمان اثربخش یکی از موضوعات مدنظر در تحقیقات آموزشی و تربیتی است (Killen & O'Toole, 2023). «معلم اثربخش» از جمله مفاهیمی است که بنا به ضرورت ایجاد اصلاحات در نظام آموزشی، شکل گرفته است. از این‌رو، اندیشمندان تربیتی از چشم‌اندازهای گوناگون، معانی و توانایی‌هایی متعددی را برای آن در نظر گرفته‌اند. برای مثال، Malikow (2005) باور دارد معلم اثرگذار کسی است که می‌تواند دانش فراگیر را ارتقا دهد. (Rockoff et al. (2011) تدریس مؤثر را به توانایی ارائه آموزش به دانش‌آموزان مختلف با توانایی‌های مختلف در حین ترکیب اهداف آموزشی و ارزیابی شیوه یادگیری مؤثر دانش‌آموزان مرتبط دانستند. هم‌چنین از نظر برخی پژوهشگران، معیار اساسی معلم اثربخش در تحقق هدف‌های نظام آموزشی (Muijs & Reynolds, 2016) و البته از نظر برخی دیگر به ارزش یادگیری فراگیران خواهد بود (Stronge, 2019). در چنین زمینه‌ای، Sims et al. (2021) معلم اثربخش را معلمی می‌داند که زمینه‌های یادگیری مادام‌العمر را فراهم می‌سازد. هر چند نظر به روند در حال پیشرفت پژوهش‌های معلم تأثیرگذار نشان از آن دارد پژوهش‌های امروزی‌تر به قابلیت‌های احساسی و

عاطفی دانش‌آموزان در کنار توانایی‌های شناختی معلمان توجه نشان می‌دهند (Killen & O'Toole, 2023). بر این پایه، ویژگی‌هایی هم‌چون اعتماد به‌نفس، استقبال از چالش در کلاس درس، فعالیت مشترک با سایر معلمان، سخت‌کوشی و اشتیاق برای یادگیری، مسئولیت اجتماعی، توجه به دانش‌آموزان، مهارت‌های آموزشی سطح بالا و نگرانی پیرامون رشد و توسعه دانش‌آموزان از جمله ویژگی‌هایی است که در قرن حاضر، خصوصیات مورد تأکید «معلم اثربخش» به‌حساب می‌آیند (Jobirovna, 2023). بدین قرار در این پژوهش، با تکیه بر چشم‌اندازهای نظری موجود و هم‌چنین بر پایه‌ی دیدگاه و هدف پژوهش حاضر، معلم تأثیرگذار، معلمی است که با تمام ابعاد وجودی خود، مؤفق‌ترین فرد در رشد و توسعه‌ی فراگیر بوده است. در این زمینه، شایستگی‌ها، شبکه‌ای از ویژگی‌های الهام‌بخشی هستند که پاسخ‌دهندگان باور دارند معلمان را قادر به تأثیرگذاری نموده است.

در حوزه‌ی پژوهش‌های مرتبط با «معلم»، سهم عمده‌ای نیز به تحقیقات مرتبط با اثربخشی معلم پرداخته شده است. به‌طور مثال Omidi et al. (2016) به جست‌وجوی ویژگی‌های معلم اثربخش در اندیشه‌های تربیتی فارابی و روسو پرداخته‌اند. Mozaffari Pour (2016) نشان داد می‌توان با آموزش و یادگیری ویژگی‌های معلم کارزماتیک، معلم اثربخش تربیت نمود. در این زمینه، Razi et al. (2019) به شناسایی و اعتبارسنجی ویژگی‌های معلم اثربخش در دوره ابتدایی از دیدگاه اساتید علوم تربیتی دانشگاه تهران نظر داشته‌اند. هم‌چنین Shamshiri et al. (2021) به بررسی ویژگی‌های معلم تأثیرگذار در دوران همه‌گیری کرونا و Ebrahimi (2022) به کاوش شایستگی‌های دیجیتال معلمان پرداختند. در این زمینه، Sims and Fletcher-Wood (2021) و Raghavan (2021) به ویژگی‌های معلم اثربخش مانند همدلی، احترام، درک و فهم اشاره داشته‌اند. Walker (2020) در نگاهی جامع‌تر نسبت به پژوهش یادشده، مؤلفه‌های معلم اثربخش را در سه دسته‌ی دانش، مهارت و خصلت تقسیم کرده است.

با وجود اهمیت مضاعف نقش و جایگاه معلمان در رشد و توسعه‌ی همه‌جانبه‌ی دانش‌آموزان، شواهد گواه بر این چالش جدی هستند که ما در نظام آموزشی با بحرانی جدی در کیفیت معلمی‌گری معلمان مواجه هستیم. به نظر می‌رسد تصمیم‌های شتاب‌زده و ناصواب در جذب و تربیت معلمان، موجب کاهش کمی تعداد معلمان و خالی ماندن کلاس‌های درس

از وجود معلم شده است (Sa'idi, 2023). به همین دلیل، شاهد تغییر در نگاه و چشم‌انداز سیاست‌گذاران آموزشی کشور هستیم؛ سیاستی که بی‌وقفه، کیفیت را قربانی کمیت نموده است. عجله برای پُر نمودن کلاس درس با شخصیتی به نام معلم، فرصتی برای چگونگی ماهیت و نوع معلمی او باقی نمی‌گذاشت. در چنین وضعیتی معلم به واژه‌ای تقلیل‌معنا داده‌است که در آن مضمون، حضور فیزیکی از هستی معنادار، ارجح‌تر خواهد بود. دامنه‌ی مسئله هنگامی ریشه‌دار و البته نگران‌کننده گردید که وزارت آموزش و پرورش، در پاسخ به کمبود نیروی انسانی خود، به شیوه‌های گوناگون جذب معلم تن داد. روش‌هایی که به مثابه داروی مسکن، تنها در بروز پاسخ زود هنگام به درد، به تسکین مسئله‌ی اصلی، پاسخی کوتاه‌مدت داده‌اند و در اساس، پاسخی سازنده به چالش اصلی نبوده‌اند. در سال‌های اخیر، این شیوه‌های جذب آن‌چنان با سرعت عمل بالا صورت گرفتند که حتی در سال تحصیلی اخیر (۱۴۰۳-۱۴۰۲)، معلمان استخدام‌شده در سیستم آزمون‌های سراسری استخدامی بدون هیچ‌گونه آموزشی، با آغاز سال تحصیلی، در کلاس‌های درس حضور یافتند و آموزش‌های لازم را در طول سال، در قالب دوره‌های فشرده دریافت نموده‌اند. بدین‌گونه، مستندات و روایت‌های معلمان (Mohammadi et al., 2023) حکایت از آن دارد به‌جای برخورداری نظام آموزشی از معلمان مستعد، افرادی دارای حرفه‌ای بوروکراتیک، فاقد انگیزه و با احساس خستگی زیاد که به معلمی به‌عنوان شغلی پاره‌وقت می‌نگرند در کلاس درس حضور یافتند. نتیجه‌ی چنین چشم‌اندازی چیزی جز کندی و یا بهتر، توقف رشد ابعاد وجودی متربی نیست.

Babaei (2023) باور دارد نومعلمان در اولین سال‌های تدریس، به سبب بی‌تجربگی و شکاف میان آنچه در دانشگاه فرهنگیان آموخته‌اند و آنچه در ابعاد عملی کلاس درس صورت می‌گیرد، با دلهره و چالش‌های گوناگون مواجه خواهند شد. هر چند تجارب سال‌های بعدی معلمی، کمک قابل‌توجهی به ایجاد انگیزه و علاقه در معلم نمی‌کند. به‌همین منظور Yahyaei (2022) به بررسی جایگاه و چگونگی الگوی تراز تربیت معلم در جمهوری اسلامی پرداخته است. (Abdipour et al. (2023) نشان دادند تمایل به تعلق حرفه‌ای در میان معلمان به‌شدت کاهش یافته است و ضمن بروز بی‌انگیزگی، تمایل به خروج از این حرفه و احساس پشیمانی از انتخاب آن، افزایش یافته‌است. (Hallaji (2022) با اشاره به دلایل روند کاهشی

تأثیرگذاری معلم، باور دارد یکی از مهم‌ترین دلایل موجود به سردرگمی دستگاه آموزش و پرورش در شناخت و پرورش صلاحیت‌های مناسب معلمان بازمی‌گردد. با چنین روایتی است که (Fazeli 2023) نشان می‌دهد مدرسه ایرانی ناکارآمد است و معلم آن ناتوان! هر چند ایشان باور دارند «آموزش چشم و معلمان آبروی جامعه هستند!» اما بنا به دلایل مطرح در کتاب، استدلال می‌شود که نه چشم (آموزش) آن‌چنان بینا است و نه آن آبرو (معلم) چنان اعتباری دارد. ضمن چنین تحلیل و نقادی است که (Musapour 2023) باور دارد از مدرسه و معلم امروزی ایران «آبی گرم نمی‌شود!» هر چند پژوهش حاضر تکیه به نظریه‌هایی چون «مرگ مدرسه و معلم» در ایران امروزی را فاقد بنیاد علمی و حتی واقع‌نگرانه می‌داند؛ بر آن است شواهد معنی‌دار متعدد نشان می‌دهند معلم با فداکاری و ایثار در کالبد خسته‌ی مدرسه می‌دمد. واقعیت آن است که مسئله‌انگیزی این پژوهش - فقدان معلمان تأثیرگذار در نظام آموزشی - ریشه در مسائل پیچیده‌ای دارد که با شناخت دقیق مسئله و به تعبیر فوکو با تبارشناسی موضوع ممکن خواهد شد. از این نگاه، قابل توجه است مسئله در خلأ حاصل نمی‌گردد. بنابراین باید چشم را از سطوح ظاهری ناکارآمدی معلم به چرایی و چگونگی وقوع این مهم چرخاند.

هر چند شواهد نظری و عملی گویای اهمیت لزوم توجه و دستیابی نظام آموزشی به معلم تأثیرگذار است، اما به نظر می‌رسد در ایران، با وجود مسئله‌انگیزی موضوع نزد افراد ذی‌صلاح، ذی‌نفع و ذی‌ربط، اما چالش مدنظر در ابعاد نظری و عملی، آن‌چنان که باید، مورد واکاوی قرار نگرفته است. در این زمینه، حتی وضعیت موجود با معلم مدنظر سند تحول بنیادین نیز فاصله دارد. بنابراین اقبال به چنین پژوهش‌هایی می‌تواند مورد توجه باشد. چالش تأثیرگذاری معلمان، با توجه به عدم تحقق ابعاد عملی، به پژوهش‌های بستر جهت ایجاد درک کل‌نگرانه نسبت به کیفیت وجودی معلم نیازمند است. با توجه به حساسیت موضوع، هر چه پژوهش‌های این حوزه غنی‌تر باشد، امید آن است که شکاف‌ها و دشواری‌های موجود کاهش یابد. از این رو، انتظار می‌رود پژوهش حاضر با واکاوی تجارب زیسته مشارکت‌کنندگان، به

۱- به نظر می‌رسد استفاده نخبگان اجتماعی و تربیتی از این تعبیر، بیشتر واکنشی نقادانه به وضعیت نامناسب تصمیم‌گیری‌های آموزشی و تربیتی است. سیاست‌های بعضاً شتاب‌زده که عواقب بلندمدت آن کمتر مدنظر قرار می‌گیرد.

ابعاد یک معلم تأثیرگذار دوره ابتدایی نزدیک شود؛ زیرا در این صورت می‌توان از تصمیم‌های شتابان، بلا استفاده و غیرسازنده در جهت تربیت معلمان اثربخش دوری نمود. بر اساس آنچه سخن پیرامون آن گفته شد نیاز اساسی هر جامعه‌ای، به‌خصوص کشور ایران است که از دریچه‌های نو به مسائل پیرامون معلمان به‌عنوان پایه‌ی اساسی رشد و توسعه نظر داشته باشد. بنابراین این پژوهش، با حفظ دورنمایی از دیدگاه صاحب‌نظران، پیرامون بایدها و نبایدهای معلم اثربخش، دقیقاً به سراغ مشارکت‌کنندگانی رفته است که مخاطبان اصلی تعلیم و تربیت هستند؛ به آن امید که به نگاه‌های واقع‌بینانه‌ای دست یابد. بدین‌منظور تفحص علمی حاضر برای کسب شایستگی‌های معلم تأثیرگذار دوره ابتدایی، بر بنیاد روایت‌های معلمان و دانش‌آموزان انجام شد.

روش‌شناسی پژوهش

بر اساس موضوع تحت بررسی، این پژوهش در پارادایم تفسیری و روش‌شناسی از نوع کیفی انجام شده است؛ چرا که پژوهشگر برای درک پدیده‌ی مدنظر، به فهم معانی نزد افراد مشارکت‌کننده مراجعه نموده است. بر پایه‌ی مبانی فلسفی پژوهش، روش کیفی مورد استفاده، پدیدارشناسی توصیفی است. مشارکت‌کنندگان این پژوهش در دو بخش متمایز، معلمان و دانش‌آموزان هستند. بدین‌جهت جامعه مورد مطالعه، معلمان شاغل در دوره ابتدایی و دانش‌آموزان شاغل به تحصیل در دوره‌های متوسطه‌ی استان چهارمحال و بختیاری هستند. نمونه‌گیری این پژوهش، هدفمند به روش نمونه‌گیری نظری^۱ است. از آن‌جا که رسالت پژوهش شکل‌دهی نظریه‌ای تفسیری از ادغام داده‌ها و انتخاب نمونه جدید برای ساخت چارچوب شایستگی‌های معلم تأثیرگذار بود، از این شیوه بهره گرفته شد. همچنین از آن‌جایی که هدف آن بود که همزمان با مراحل پژوهش، دسته‌بندی و تعیین تم‌ها صورت گیرد، این روش مناسب می‌نمود. انتخاب نمونه‌ها در یک بخش از میان معلمان دوره ابتدایی، با سوابق تجربی متفاوت، شاغل در روستا و شهر، با مدارک تحصیلی متفاوت و در بخش دیگر از میان دانش‌آموزان پایه‌های هفتم تا دوازدهم با جنسیت‌های متفاوت از میان تمامی مدارس - دولتی و غیردولتی؛ شهری و روستایی - صورت گرفت. تعداد نمونه در پژوهش حاضر، بر

1- Theoretical sampling

اساس اشباع داده‌های حاصل، در بخش معلمان ۱۵ نفر و در بخش دانش‌آموزان ۱۸ نفر هستند. ابزار گردآوری داده‌ها، مصاحبه‌ی عمیق نیمه‌ساختاریافته بود که با یک چارچوب مشخص به‌شیوه‌ی حضوری صورت گرفت. فرآیند مصاحبه‌ها به گونه‌ای مدیریت گردید که افراد بتوانند نظرات خود را با ذکر جزئیات و ضمن پرهیز از کلی‌گویی بیان نمایند. البته در مصاحبه با دانش‌آموزان سعی شد گفتار آن‌ها به شکل روایت‌های مشخص شنیده شود. مصاحبه با معلمان به‌طور متوسط ۸۰ تا ۱۰۰ دقیقه و مصاحبه با دانش‌آموزان در بازه زمانی ۴۵ تا ۶۰ دقیقه مدیریت و با کسب اجازه از مشارکت‌کنندگان، مصاحبه‌ها ضبط شد.

به‌منظور تجزیه و تحلیل در پژوهش حاضر، پس از خاتمه‌ی هر مصاحبه، کلیت مصاحبه به‌همراه جزئیات تبدیل به متن شد. از این‌رو، اجرای تحلیل داده‌ها، به‌صورت هم‌زمان با فرآیند مصاحبه‌ها با ماهیت رفت و برگشتی و مقایسه مستمر داده‌ها انجام شد. به‌منظور تحلیل داده‌ها، متن هر مصاحبه به‌صورت خط به خط تحلیل شد. تحلیل اولیه، به شکل‌دهی کدهای اولیه منتهی گردید؛ سپس به‌کمک کدگذاری متمرکز، جهت بسط مقوله‌های به‌دست‌آمده تلاش شد. بدین‌جهت از میان کدهای اولیه، آن‌دسته که فراوانی و جامعیت بالاتری نسبت به سایرین داشتند انتخاب و به‌کمک مقایسه مستمر آن‌ها، کدگذاری نظری صورت گرفت؛ نتیجه استخراج مقوله‌های پژوهش بود.

جهت تأمین اعتماد یافته‌ها، پژوهشگر سعی نمود به دلیل ماهیت تفسیری موضوع پژوهش و هم‌چنین سابقه معلمی خود، دانسته‌ها، عقاید، داوری و تجارب زیسته خود را در گردآوری و تحلیل داده‌ها کنار بگذارد. بنابراین از روش بازتاب‌پذیری^۱ استفاده گردید. این روش که از جمله شیوه‌های ارزیابی پژوهش‌های پدیدارشناختی است که تلاش پژوهشگر بر آن است از پیش‌فرض‌ها و سوگیری‌های شخصی خود آگاه باشد. بنابراین برای شکل‌دهی بازتاب‌پذیری از تقلیل پدیدارشناسانه پیش‌فرض‌های پژوهشگر استفاده شد. هم‌چنین تلاش شد همواره در طول پژوهش، از ابتدا تا انتها، همکاری محقق با مشارکت‌کنندگان حفظ گردد و نظرات آن‌ها، با جزئیات، به‌طور دقیق مدنظر قرار گیرد. در همین زمینه، پس از دست‌یابی به مقوله‌های اصلی پژوهش، نتایج به ۴ نفر صاحب‌نظر متخصص و ۷ نفر از مشارکت‌کنندگان، تفویض گردید. لازم به ذکر است متخصصان این بخش، اساتید دانشگاهی صاحب‌نظر در تربیت معلم، دارای

1- Reflectivity

آثار مرتبط با آموزش معلمان بودند. سپس بر پایه‌ی بازخوردهای حاصل، تغییراتی در برخی از مقوله‌ها صورت گرفت. هم‌چنین جهت تأمین پایایی پژوهش، ضمن این‌که تمامی مصاحبه‌ها توسط محقق انجام شد؛ تلاش شد تمام نکات و استانداردهای مربوط به مصاحبه‌ها رعایت گردد و مستندسازی مصاحبه‌ها و یادداشت‌برداری‌ها در تمامی مراحل با دقت و با عنایت به جزئیات صورت گیرد. هم‌چنین جهت تأمین آرامش مصاحبه‌شونده‌ها، خصوصاً در بخش دانش‌آموزان، تلاش شد با راهکارهای مختلف، آرامش آن‌ها حفظ و اعتماد و اطمینان آن‌ها ایجاد شود. از این‌رو پژوهشگر سعی نمود در طی مصاحبه، ضمن پرهیز از تعصب، جهت‌گیری و هم‌چنین رعایت اصول اخلاقی مانند کسب رضایت آگاهانه و حفظ حریم خصوصی شرکت‌کنندگان، فعالیت نماید.

جدول ۱. مشخصات معلمان مشارکت‌کننده در پژوهش

Table 1. Profile of teachers participating in research

محل خدمت Service location	رشته تحصیلی Field	سابقه (سال) Service record	تحصیلات Education	جنسیت Gender	سن Age	کد مصاحبه‌شونده Interview code
شهر	فلسفه‌تعلیم و تربیت	۱۸	کارشناسی ارشد	مرد	۳۸	۱
روستا	آموزش ابتدایی	۲۲	کارشناسی	مرد	۴۳	۲
روستا	مدیریت آموزشی	۱۱	کارشناسی ارشد	مرد	۳۲	۳
شهر	تحقیقات آموزشی	۲۸	کارشناسی ارشد	مرد	۴۸	۴
شهر	فلسفه‌تعلیم و تربیت	۲۰	دکتری	مرد	۴۱	۵
روستا	روان‌شناسی تربیتی	۶	کارشناسی ارشد	مرد	۲۸	۶
شهر	برنامه‌ریزی درسی	۳۰	کارشناسی ارشد	مرد	۵۱	۷
روستا	مشاوره	۱۹	دکتری	مرد	۴۱	۸
روستا	تکنولوژی آموزشی	۲	کارشناسی ارشد	مرد	۲۴	۹
شهر	آموزش ابتدایی	۱۶	کارشناسی	زن	۳۷	۱۰
شهر	آموزش ابتدایی	۲۵	کارشناسی	زن	۴۷	۱۱
شهر	برنامه‌ریزی درسی	۳۱	کارشناسی ارشد	زن	۵۵	۱۲
روستا	مشاوره	۹	کارشناسی ارشد	زن	۳۱	۱۳
شهر	آموزش ریاضی	۱۹	کارشناسی	زن	۴۱	۱۴
شهر	برنامه‌ریزی آموزشی	۲۲	کارشناسی ارشد	زن	۴۴	۱۵

جدول ۲. مشخصات دانش‌آموزان مشارکت‌کننده در پژوهش

Table 2. Profile of teachers participating in research

کد مصاحبه‌شونده Interview code	پایه تحصیلی Grade	جنسیت Gender	نوع مدرسه Type of school	محل تحصیل education place	کد مصاحبه‌شونده Interview code	پایه تحصیلی Grade	جنسیت Gender	نوع مدرسه Type of school	محل تدریس education place
۱	۱۰	دختر	دولتی	روستا	۱۰	۸	دختر	دولتی	روستا
۲	۱۲	دختر	دولتی	روستا	۱۱	۱۲	پسر	دولتی	شهر
۳	۹	دختر	غیردولتی	شهر	۱۲	۱۰	پسر	دولتی	شهر
۴	۱۱	دختر	دولتی	شهر	۱۳	۹	پسر	دولتی	روستا
۵	۸	دختر	غیردولتی	شهر	۱۴	۹	پسر	غیردولتی	شهر
۶	۹	دختر	دولتی	روستا	۱۵	۱۱	پسر	دولتی	روستا
۷	۱۲	دختر	دولتی	روستا	۱۶	۱۰	پسر	غیردولتی	شهر
۸	۱۰	دختر	غیردولتی	شهر	۱۷	۱۲	پسر	دولتی	شهر
۹	۱۱	دختر	غیردولتی	شهر	۱۸	۷	پسر	دولتی	روستا

یافته‌ها

به‌طور کلی این پژوهش بر آن بود شایستگی‌های معلم تأثیرگذار در دوره ابتدایی را از دو چشم‌انداز معلم و دانش‌آموزان مورد کاوش قرار دهد. به‌منظور استحصال یافته‌های پژوهش، بر پایه‌ی بررسی متون مصاحبه‌ها و انجام کدگذاری و ایجاد مقایسه‌های مستمر، مقوله‌های پژوهش حاصل و یافته‌ها در ادامه‌ی پژوهش، گزارش شده است. بنابراین بدون مبنا نهادن چارچوب از پیش تعیین‌شده‌ای برای کشف شایستگی‌های معلم تأثیرگذار، نتایج در سه مقوله‌ی شایستگی‌های شخصی، شایستگی‌های ادراک محیطی و شایستگی‌های حرفه‌ای کشف و خلاصه گردید. قابل توجه است مصاحبه‌های مربوط به معلمان و دانش‌آموزان در دو بخش متمایز اجرا و تحلیل شد. پس از تجزیه و تحلیل هر کدام، شباهت‌های نزدیکی در استحصال کدها و تم‌های اولیه مشاهده گردید؛ به‌همین خاطر جهت پرهیز از طولانی شدن نوشتار و دستیابی به تحلیلی جامع‌تر، همه‌ی کدهای اولیه در جدول ۳ نشان داده شدند. البته از جهت ترسیم تفاوت چشم‌اندازها، به کد هر مشارکت‌کننده اشاره گردید.

table 3. Competencies of an effective teacher

جدول ۳. شایستگی‌های معلم تأثیرگذار

مقولات Categories	کدهای متمرکز Themes	Codes of interviewees		کدهای مصاحبه‌شوندگان		کدهای اولیه Basic Codes
		Teachers	معلمان	students	دانش‌آموزان	
شایستگی‌های شخصیتی	عاطفی		۱۵، ۱۰، ۵، ۷، ۳، ۶، ۴، ۸	۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۶، ۵، ۳، ۲	۱۸، ۱۷، ۱۶، ۱۵	درک احساسات دانش‌آموزان
			۱۴، ۱۰، ۹، ۷، ۳، ۱	۱۶، ۱۸، ۱۵، ۱۷، ۱۳، ۱۱، ۱۰، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۲		بامزه و شوخ‌طبع
			۱۱، ۱۰، ۹، ۷، ۵، ۴، ۲	۱۶، ۱۴، ۱۵، ۱۳، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۲	۱۸، ۱۷	دلسوز
			۹، ۱۱، ۶، ۱۵، ۱۲، ۷، ۲، ۵، ۳، ۱	۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳، ۱	۱۸، ۱۷، ۱۶، ۱۵	خوش‌برخورد
			۱۳، ۱۵، ۱۰، ۸، ۷، ۵	۱۸، ۱۷، ۱۶، ۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۱، ۹، ۷، ۶، ۵، ۴، ۲، ۱		ارتباط مؤثر عاطفی
	اخلاقی		۱۴، ۸، ۴	۱۸، ۱۷، ۱۵، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴		پذیرش اشتباهات
			۱۱، ۹، ۵، ۳، ۱	۱۷، ۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۱، ۱۲، ۱۱، ۹، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲		مُحرم
			۹، ۱۵، ۱۲، ۶، ۷، ۱، ۸، ۵، ۴	۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲، ۱	۱۸، ۱۶، ۱۵	منصف
			۱۱، ۸، ۹، ۱۵، ۱۴، ۱۲، ۷، ۶	۱۶، ۱۵، ۱۳، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳		صبور
			۱۵، ۱۳، ۹، ۸، ۹، ۸، ۴	۱۸، ۱۷، ۱۳، ۱۱، ۹، ۸، ۵، ۴		کمک‌های داوطلبانه
اعتقادی		۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۰، ۹، ۸، ۵، ۴، ۳، ۱	۱۷، ۱۶، ۱۴، ۸، ۱۲، ۱۱، ۷، ۵، ۳		نیک‌منش	
		۶، ۱۰، ۱۴، ۳، ۱۲، ۹، ۱، ۷، ۴		۱۷، ۱۵، ۹، ۷	خداترس	
		۱۵، ۹، ۶، ۲		-	قدردان و شکرگذار	
		۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۱، ۹، ۷، ۳، ۱		۱۵، ۱۳، ۵	انقلابی	
		۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۱، ۷، ۳، ۲	۱۸، ۱۵، ۱۴، ۱۱، ۱۰، ۸، ۶، ۴		اخلاص در معلمی	

شایستگی‌های ادراک محیطی	رفتاری	منعطف	۲، ۵، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۳، ۱۵، ۱۷	۴، ۵، ۷، ۸، ۹، ۱۱، ۱۲، ۱۴، ۱۵، ۳	
		اعتماد به نفس	۳، ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۴، ۱۷، ۱۸	۱، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴	
		منظم	۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸	۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴	
		مسئولیت‌پذیر	۳، ۶، ۷، ۹، ۱۱، ۱۲، ۱۴، ۱۵، ۱۷، ۱۸	۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵	
	نفوذ نافذ	وقت شناس	۲، ۳، ۴، ۵، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۴، ۱۵، ۱۷، ۱۸	۱، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵	
		بازخوردهای مؤثر	۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۲، ۱۳، ۱۵، ۱۷، ۱۸	۳، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۱، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۲	
		لحن صمیمی	۱، ۲، ۳، ۴، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۵، ۱۷، ۱۸	۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵	
		وجود پذیرا و گرم	۲، ۳، ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۴، ۱۵، ۱۷	۵، ۷، ۶، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۴	
	رهبری کلاسی	برانگیزاننده	۱، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۱۰، ۱۱، ۱۵، ۱۶، ۱۸	۱، ۴، ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۲، ۱۳، ۱۵	
		احترام به تفاوت‌ها	۳، ۵، ۶، ۸، ۱۰، ۱۳، ۱۷	۲، ۴، ۵، ۶، ۹، ۱۰، ۱۳، ۱۴	
		کلاس زیبا	۲، ۳، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۱، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۷	۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۲، ۱۵	
		محیط آموزشی دوستانه	۵، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸	۱، ۳، ۴، ۶، ۹، ۱۰، ۱۳، ۱۴، ۱۵	
		قوانین کلاسی روشن	۹، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۸	۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۱۱، ۱۳، ۱۴	
		توجه به مشارکت کلاسی	۱، ۴، ۵، ۷، ۹، ۱۲، ۱۶، ۱۷، ۱۸	۱، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۱۰، ۱۱، ۱۴، ۱۵	
		چینش کلاسی	۷، ۹، ۱۵	۱، ۴، ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۳، ۱۴، ۱۵	
		سازگار با شرایط مدرسه	۱، ۳، ۶، ۷، ۸، ۱۰، ۱۶، ۱۷	۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۳، ۱۴، ۱۵	
		مشارکت در فوق برنامه‌ها	۲، ۴، ۶، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷	۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۵	
		در دسترس	۳، ۴، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۳، ۱۵، ۱۸	۷، ۸، ۱۱، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۲	
		رهبری فراکلاسی	ارتباط در شبکه‌های اجتماعی	۱، ۲، ۵، ۷، ۸، ۱۰، ۱۱، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷	۵، ۱۵
			معلم بدون مرز	۶، ۷، ۱۰، ۱۲، ۱۳، ۱۷، ۱۸	۲، ۷، ۱۱، ۱۴
ریسک‌پذیر	۲، ۳، ۸، ۹، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۵، ۱۶		۲، ۴، ۵، ۹، ۱۰، ۱۳، ۱۴		

شناختی‌های حرفه‌ای		۱۵، ۱۴، ۹، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۷، ۶، ۳، ۲، ۱	۱۷، ۱۶، ۱۵، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۶، ۴، ۳	معتمد	
	پشتیبان		۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۱، ۱۰، ۸، ۹، ۶، ۵، ۴	۱۸، ۱۷، ۱۶، ۱۵، ۱۴، ۱۱، ۱۲، ۱۰	قابل‌اتکا در شرایط اضطراری
			۱۵، ۱۱، ۲، ۱۴، ۱۳، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۵، ۴	۱۸، ۱۷، ۱۶، ۱۵، ۱۴، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲	یاری‌گر
			۱۵، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۹، ۶، ۵، ۲، ۱	۱۸، ۱۴، ۱۰، ۸، ۹، ۷، ۴، ۳	بخشنده
			۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۸، ۷، ۵، ۴، ۳، ۲، ۱	۱۷، ۱۴، ۱۳، ۷، ۴، ۲	برنامه‌ریزی
	آماده		۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۸، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲	۱۶، ۵، ۱۰	سازماندهی
			۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۲	۱۳، ۵، ۸	طراحی آموزشی
			۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۰، ۸، ۷، ۵، ۲، ۱	۱۶، ۱۵، ۱۳، ۱۱، ۱۰، ۹، ۶، ۵، ۴، ۱	کلاس درس جذاب
	تسهیل‌گر		۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۵، ۲	۱۷، ۱۶، ۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲، ۱	تدریس ساده
			۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۶، ۵، ۱	۱۷، ۱۶، ۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۵، ۲	یادگیری لذت‌بخش
			۱۴، ۱۲، ۱۰، ۹، ۷، ۳، ۲	۱۷، ۹	محیط یادگیری مثبت
			۲، ۱۵، ۱۴، ۱۳، ۸، ۷، ۵، ۴	۱۵، ۱۳، ۱۱، ۹، ۸، ۱، ۶، ۵، ۴	توجه به نظرات و پیشنهادها
	ارزیابی مداوم		۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۶، ۴، ۲	۱۷، ۱۶، ۱۱، ۱۳، ۱۲، ۲، ۱۰، ۹، ۸، ۶، ۵، ۴	نقدپذیر
			۱۴، ۱۳، ۱۱، ۸، ۷، ۶، ۵، ۲	۱۸، ۱۷، ۱۴، ۱۳، ۱۱، ۸، ۷، ۵، ۴، ۱	تلاش برای اصلاح
			۱۵، ۱۴، ۹، ۷	۰	تفکر انتزاعی
			۱۵، ۱۴، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۴	۱۳، ۶	مهارت تجزیه و تحلیل
	مهارت‌های ارتباطی		۱۵، ۱۴، ۱۲، ۱۰، ۲، ۵، ۴، ۱	۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۶	زبان بدن مثبت
			۱۴، ۱۳، ۱۱، ۱۰، ۸، ۷، ۶، ۵، ۳	۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۱، ۹، ۸، ۷، ۲، ۶، ۵، ۳، ۱	شنونده فعال
			۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲	۳، ۱۸، ۱۷، ۱۱، ۸، ۱۳، ۱۰، ۹، ۶، ۵، ۴، ۲، ۱	درک متقابل
			۱۴، ۱۳، ۱۱، ۱۰، ۷، ۶، ۴، ۳، ۲	۱۷، ۱۰، ۹، ۷، ۴، ۳	شناخت کامل دانش‌آموز
			۱۵، ۱۳، ۱۲، ۱۰، ۶، ۱، ۸، ۷، ۵، ۴	۱۷، ۱۲، ۹، ۵، ۱	مهارت کلامی
	به‌روز		۱۵، ۱۴، ۱۳، ۵، ۱، ۱۱، ۸، ۶، ۳، ۲	۱۴، ۱۰، ۶	اطلاعات عمومی بالا
			۱۴، ۱۲، ۱۰، ۹، ۸، ۵، ۴	۱۵، ۱۴، ۱۲، ۱۱، ۹، ۶، ۵، ۲	نگرش صحیح به فناوری
			۱۵، ۱۴، ۱۳، ۹، ۸، ۴، ۳، ۱	۱۸، ۱۷، ۱۵، ۱۳، ۱۴، ۱۰، ۸، ۷، ۵، ۳، ۱	پژوهش‌محور
			۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲	۱۰، ۹، ۷، ۶، ۴	ارتقای مهارت‌های تخصصی

شایستگی‌های شخصیتی

این مقوله با موافقت درصد بالایی از مشارکت‌کنندگان پژوهش از کنارهم‌گذاری کدهای متمرکز ویژگی‌های عاطفی، اخلاقی، اعتقادی، رفتاری و کلامی به‌دست آمد. بر اساس دیدگاه‌های دانش‌آموزان و معلمان، یک معلم تأثیرگذار در دوره ابتدایی باید به‌گونه‌ای بالفعل دربردارنده مجموعه‌ای از خصایص مرتبط با شخصیت خود باشد تا بتواند قابلیت تأثیرگذاری داشته باشد. از این رو هر معلم بر پایه‌ی ویژگی‌های شخصیتی، شیوه‌ی معلمی‌گری و نوع تعامل او با دانش‌آموزان متفاوت خواهد بود. هم‌چنین تحلیل مصاحبه‌ها حاکی از یک ایده‌ی مهم در به‌دست‌آوری شایستگی‌ها بود؛ بر بنیان دیدگاه شرکت‌کنندگان، شایستگی‌های شخصیتی از شروط لازم و کافی تأثیرگذاری یک معلم است. این یافته بر اساس فراوانی کدهای اولیه شکل گرفت.

در رابطه با اولین مقوله به‌دست‌آمده، در زمینه بُعد عاطفی، دانش‌آموز کد ۴ می‌گوید:

"یادم می‌آید معلم کلاس چهارم، خیلی خانم مهربانی بود؛ وقتی که بابام از دنیا رفت تا مدت‌ها خجالت می‌کشیدم برم مدرسه. خیلی احساس تنهایی می‌کردم، خانم معلم به خاطر همین، چند روز یک‌بار می‌ومد خونه. خیلی باهام صحبت می‌کرد."

هم‌چنین معلم کد ۸ بیان نمود:

"معلم تأثیرگذار نیست مگر این‌که عصاره فرهنگ باشد. این خیلی مهم است که ما هنگامی که یک معلم را چه در مدرسه و یا بیرون از مدرسه می‌بینیم رفتار و کردار او بیانگر الگویی اخلاقی از ویژگی‌های مثبتی چون رعایت انصاف، برخورد محترمانه، نگاه محبت‌آمیز و ... باشد." از جمله ویژگی‌های اخلاقی که تقریباً اکثر دانش‌آموزان در مصاحبه خود به آن اشاره داشتند، خصوصیت محرمیت معلم تأثیرگذار است. پیرامون همین مقوله، دانش‌آموز کد ۲ اظهار نمود:

"من در خانواده‌ی بسیار حساسی بزرگ شدم. والدینم، به‌خصوص پدرم، بیش از اندازه نسبت به دوستانم و رفت و آمدهایم حساس است. کلاس پنجم بودم که اتفاق بدی برایم پیش آمد. ... هزار فکر به سرم زد. ... پدرم اگر متوجه می‌شد. خانم معلم متوجه پریشانی من شد، من را متقاعد کرد که باهاش حرف بزنم. با مادرم صحبت کرد و موضوع ختم به خیر شد. الان که به آن روز و بچگی‌هایم فکر می‌کنم او (معلم) مسیر زندگی من را تغییر داده"

شایستگی‌های ادراک محیطی

دومین مقوله‌ی اصلی به‌دست‌آمده در این پژوهش، مربوط به شایستگی‌های مرتبط با ادراک

محیطی است. این مقوله برآمده از دو کد متمرکز رهبری کلاسی و رهبری فرا کلاسی است. منظور از رهبری کلاسی و فراکلاسی مجموعه‌ای از فعالیت‌ها، باورها، ارزش‌ها و راهبردهای آموزشی - تربیتی معلمان است که درون مدرسه و بیرون از محیط آن، موجب اثرگذاری بر دانش‌آموز خواهند شد. مصاحبه‌شوندگان باور داشتند یکی از ویژگی‌های معلم تأثیرگذار به مهارت‌های مرتبط با تعامل و اثربخشی سازنده با محیط اطراف ارتباط پیدا می‌کند. در این زمینه سبک مدیریت محیط کلاس و البته فضای بیرون از کلاس و مدرسه می‌تواند تأثیرات سودمندی بر میزان تأثیرپذیری مثبت دانش‌آموز داشته باشد.

در این زمینه دانش‌آموز کد ۱ بیان داشت:

"کلاس ما در سال ششم، برخلاف سال گذشته، اصلاً یک محیط خشک و ترسناک نداشت. معلم با همه‌ی دانش‌آموزان دوست بود. احساس می‌کردم خیلی ما را دوست دارد؛ حتی من که خیلی هم اهل درس و مشق نبودم."

بی‌شک ایجاد فضایی گرم و محبت‌انگیز در کلاس درس می‌تواند انگیزه‌ی دانش‌آموزان را افزایش دهد و همچنین زمینه‌ای برای ایجاد مشارکت محترمانه در فعالیت‌های تربیتی و آموزشی کلاس باشد.

در رابطه با سایر ابعاد ادراک محیطی معلم تأثیرگذار، دانش‌آموز کد ۱۳ بیان داشت:

"معلم کلاس پنجم برای روستای ما فقط یک معلم مدرسه نبود، او در مراسم شادی و غم روستا شرکت می‌کرد. یادم می‌آید مردم می‌گفتند آقا معلم دست کمک کردن دارد!"

در رابطه با شایستگی‌های مرتبط با ادراک محیطی، معلمان نیز دیدگاه‌های بیش‌وکم مانند دانش‌آموزان ارائه داشتند. چنان‌که معلم کد ۸ به شیوه‌ی چنین کلاس اشاره دارد:

"به نظرم خیلی از معلم‌ها توجهی به زیباسازی کلاس و تأثیرات روانی و عاطفی آن ندارند. یک معلم همان‌طور که باید از نظر اخلاق و پوشش آراسته و زیبا باشد، باید یک کلاس زیبا داشته باشد تا دانش‌آموز از این زیبایی الهام بگیرد. دانش‌آموزان امروز ما خیلی خسته هستند..."

در رابطه با مؤلفه‌های مرتبط با رهبری فرا کلاسی، معلم کد ۲ بیان داشت:

"یکی از ویژگی‌های معلم تأثیرگذار این است که دانش‌آموزان همیشه بتوانند با او در ارتباط باشند، فقط در کلاس و مدرسه روحیه کمک کردن نداشته باشد؛ بلکه هر وقت دانش‌آموز به او نیاز داشت، پاسخگوی مشکل دانش‌آموز باشد."

بر پایه‌ی نظرات این دسته از شرکت‌کنندگان، گاهی اوقات لازم است معلم قدری از روال رسمی برنامه درسی مدرسه خارج گردد و با رویکردی منعطف در تجارب دانش‌آموزان سهیم گردد. حرکت مُدام در چارچوب خاص و تکراری، نه‌تنها خسته‌کننده است، بلکه بی‌شک محدودکننده‌ی ابعاد نوآوری در کلاس درس خواهد بود. از این‌نظر، هر اندازه معلم بتواند درک آگاهانه‌ای از محیط پیرامون خود - اعم از مدرسه و بیرون از مدرسه - داشته باشد می‌تواند تجزیه‌وتحلیل سازنده‌ای از موقعیت و مواجهه با پیرامون خود ایجاد نماید.

شایستگی‌های حرفه‌ای

سومین مقوله به‌دست آمده از تحلیل نقطه نظرات مشارکت‌کنندگان، در ارتباط با شایستگی‌های حرفه‌ای است. این مقوله نتیجه‌ی هم‌سنجی و برازش کدهای متمرکز پشتیبان، آماده، تسهیل‌گر، ارزیابی مداوم، مهارت‌های ارتباطی و به‌روز بودن است. بدین‌قرار دانش‌آموزان و معلمان باور داشتند که یک معلم تأثیرگذار در کنار ملاک‌های شخصیتی و مؤلفه‌های ادراک محیطی، نیازمند قابلیت دیگری در چارچوب شاخصه‌های حرفه‌ای است. واقعیت آن است که می‌تواند و باید یادگیری را اثربخش نماید مجموعه‌ای از مهارت‌های بالفعلی است که باید به‌گونه‌ای هدفمند و منطقی استفاده نمود. بر پایه‌ی باور شرکت‌کنندگان این پژوهش، شایستگی‌های حرفه‌ای بیش از هر چیز نشان از خبرگی و پختگی معلم دارند.

در این‌زمینه دانش‌آموز کد ۱۴ باور دارد:

"یه روز سر زنگ ریاضی داشتیم مسائل مربوط به تناسب و درصد را حل می‌کردیم، متین یه مسئله‌ای رو حل کرد اما آقا معلم گفت: اشتباه حل کردی! متین هم بعد از کمی اصرار پذیرفت. روز بعد که آمدیم سر کلاس، آقا معلم گفت: بچه‌ها اون مسئله رو متین درست حل کرده بود. ما آن روز خیلی از این رفتار معلم مون خوشحال شدیم".

هم‌چنین دانش‌آموز کد ۳ بیان می‌دارد:

"من از معلم کلاس چهارم خیلی خوشم می‌آمد چون خیلی سر کلاس راحت بودیم، بامزه درس می‌داد. فکر می‌کنم از او خیلی بیشتر از بقیه‌ی معلم‌های ابتدایی‌ام یاد گرفتم".

در رابطه با دیدگاه‌های معلمان، معلم کد ۴ بیان داشت:

"یک معلم تأثیرگذار باید اهل پژوهش و تحقیق باشد تا بتواند سطح بالایی از آگاهی و

اطلاعات داشته باشد".

هم‌چنین معلم کد ۲ می‌گوید:

"راز تأثیرگذاری در این است که ما خودمان را به دانش‌آموزان نزدیک کنیم. دانش‌آموزان ما زاده‌ی دنیای فناوری هستند، ما اگر نگرش صحیحی نسبت به فناوری‌های نوین نداشته باشیم، بین ما و آن‌ها شکاف ایجاد می‌شود. باید بتوانیم تدریس‌مان را بر همین فناوری‌ها بنیان کنیم".

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف کاوش شایستگی‌های معلم تأثیرگذار دوره ابتدایی از دیدگاه معلمان و دانش‌آموزان انجام شد. بر پایه‌ی نتایج کیفی اکتشافی، سه مقوله‌ی شایستگی‌های شخصیتی، شایستگی‌های ادراک محیطی و شایستگی‌های حرفه‌ای احصاء گردید. در این راستا در چارچوبی کلی، یافته‌های این پژوهش با یافته‌های پژوهش‌هایی چون Golsanamlu et al. (2021); Razi et al. (2016); Mozaffari Pour (2019); هم‌سو است.

بر پایه‌ی یافته‌ها، اولین مقوله‌ی کلی به‌دست‌آمده، شایستگی‌های شخصیتی است. آن‌چنان که در جدول شماره ۲ نشان داده شد از نظر مشارکت‌کنندگان این پژوهش، مجموعه‌ای از عوامل به‌صورت شبکه‌ای در تعامل چندسویه با یکدیگر نشان‌دهنده‌ی ویژگی‌های شخصیتی معلمان تأثیرگذار هستند. برهم‌کنش کل‌گرایانه‌ی این مؤلفه‌ها سبب شکل‌دهی تعاملات رفتاری اثرگذار در کلاس درس می‌شوند که در واقع زیربنای ارتباطات دوسویه‌ی معلم و دانش‌آموز است. در این زمینه Istiyono et al. (2021) نشان دادند شایستگی‌های مرتبط با شخصیت معلمان نسبت به سایر مؤلفه‌ها از اهمیت بیشتری برخوردار هستند. به‌طور کلی در پژوهش‌های گوناگون، به ابعاد اثربخش شخصیت معلمان تأثیرگذار اشاره شده است (Nazirjonovna & Nigorakhan, 2023; Bardach, et al., 2022; Arifudin & Ali, 2022). Istiyono et al. (2021) با اشاره به دوازده ویژگی شخصیتی معلمان، شامل رفتار دوستانه، الگوپذیری، درک و فهم دروس، نظم، احترام به دانش‌آموزان، رفتار بی‌طرفانه، صبور، آرام، توجه به یادگیری مادام‌العمر، مهارت در تربیت، پرهیز از خشونت و تلقی به‌عنوان معلم شاد بودن، نشان دادند شخصیت معلم تأثیرگذار می‌تواند درک و ارتقای تربیت شخصیت در مدارس را فراهم کند. بر این اساس، می‌توان امیدوار بود هر اندازه معلم به ویژگی‌های شخصیتی یک معلم تأثیرگذار نزدیک‌تر باشد، به همان میزان اثربخشی او ارتقا می‌یابد و می‌تواند کیفیت بهتری از خود بروز دهد (Zakaria & Ismail, 2022). بنابراین بر اساس یافته‌های پژوهش و

مرور نتایج برخی از پژوهش‌های مرتبط، باید به شخصیت معلم، به‌عنوان گونه‌ای از برنامه درسی پنهان توجه نمود. واقعیت آن است که شایستگی شخصیتی یک توانایی شخصی معلم است که نشان‌دهنده شخصیت بالغ و خردمند او در تعامل با محیط پیرامون است. این چنین شخصیتی، بی‌شک زمینه‌های الگوسازی مفاهیم در دانش‌آموزان را فراهم خواهد آورد. این مهم، هم‌چنین در آموزه‌های دینی مورد توجه است؛ مفهومی که چارچوب اسوه حسنه - الگوی خوب - مدنظر قرار گرفته است. بنابراین یکی از پایه‌های تربیت اصیل در معنای اعم خود، مؤلفه‌های مرتبط با شخصیت معلم است.

بر پایه‌ی یافته‌های حاصل، دومین مقوله کلی به‌دست‌آمده، شایستگی‌های مرتبط با ادراک محیطی است. آن‌چنان که در جدول شماره ۲ نشان داده شد از نظر مشارکت‌کنندگان این پژوهش، مجموعه‌ای از توانایی‌های تعامل محور با موقعیت درون و بیرون از مدرسه، زمینه‌ساز بروز فهم و درکی صحیح نسبت به از شرایط پیرامون است. این ویژگی مبتنی بر استعداد معلمان جهت ایجاد محیط‌های یادگیری در تمام موقعیت‌ها است (Jones & Jones, 2020). در این زمینه پژوهش Javanmojarad and Ariapooran (2024) نشان داد استفاده از سبک‌های تدریس تعاملی و غیرمداخله‌گر می‌تواند تا حد زیادی به مدیریت اثربخش کلاس درس کمک نماید. از این‌رو آموزش معلمان می‌تواند سودمند باشد. اثربخشی آموزش و بهسازی مهارت‌های رهبری کلاسی معلمان به‌گونه‌ای است که Meshkibaf moghaddam et al. (2023) نشان داد مؤلفه‌های سبک مدیریت کلاس درس و مهارت‌های ارتباطی معلمان، نتایج سودمندی بر یادگیری دانش‌آموزان دارد. در همین زمینه، Mohammadi et al. (2023) نشان دادند راهبردهای مبتنی بر مهارت‌های ارتباطی و تعامل معلمان تأثیر چشمگیری در کیفیت آموزشی - پرورشی دانش‌آموزان و البته بر ماهیت حرفه‌ای فعالیت خود معلمان دارد. بر پایه‌ی اعتبار نقش الگویی معلم، (Sa'idi (2023) نشان داد معلم نباید تمرکز خود را در جهت توجه به ابعاد شناختی دانش‌آموز به‌کار برد، بلکه شایسته است با اتخاذ نگاهی کل‌گرایانه، به ابعاد روانی و روحی دانش‌آموزان التفات داشته باشد و با زمینه‌سازی، الگوی مناسبی جهت پرورش انسان‌هایی با تربیت واقعی باشد. واقعیت آن است که احصاء این مقوله از دو بُعد فرعی مؤلفه‌های کلاسی و ویژگی‌های فرا کلاسی نشان از آن دارد تعلیم و تربیت تنها در فضای محصور دیوارهای اتاق کلاس صورت نمی‌گیرد. تحلیل دیدگاه‌های شرکت‌کنندگان این پژوهش نشان داد که چه بسا مؤلفه‌های فرا کلاسی از ارزش‌های تربیتی و آموزندگی با ثبات‌تری بهره‌مند باشند.

بر پایه‌ی یافته‌های حاصل، سومین مقوله کلی به‌دست‌آمده، شایستگی‌های حرفه‌ای است. آن‌چنان که در جدول شماره ۲ نشان داده شد از نظر مشارکت‌کنندگان این پژوهش، مجموعه‌ای از توانمندی‌ها در یک نگاه شبکه‌ای، منسجم و تعامل‌محور، از جمله شروط تحقق یک معلم تأثیرگذار هستند. بر اساس مؤلفه‌های به‌دست‌آمده در این مقوله، بی‌شک بهبود و ارتقای قابلیت‌های حرفه‌ای معلمان می‌تواند به توسعه و رشد شرایط آموزشی و تربیتی کمک نماید. در این رابطه، Sulaiman and Ismail (2020) نشان دادند میان شایستگی‌های حرفه‌ای و مهارت‌های مورد نیاز در قرن بیست‌ویکم رابطه‌ای قوی وجود دارد. در واقع شایستگی‌های حرفه‌ای، ضربان قلب معلمان برای بهبود کیفیت تدریس در راستای پیشرفت‌های تربیتی است. هم‌چنین در رابطه با شاخص‌های مهارت‌های حرفه‌ای معلمان، Seyfi et al. (2023) نشان دادند حیطه‌ی مهارتی معلمان شامل چهار بُعد مهارت‌های آموزشی، مهارت‌های مربی‌گری، مهارت‌های پژوهشی و مهارت‌های ارتباطی است. در همین زمینه Fathi et al. (2023) نشان دادند شایستگی حرفه‌ای معلمان بر پایه‌ی اخلاق حرفه‌ای، میزان توجه به ارزش‌های دینی و صلاحیت‌های حرفه‌ای آن‌ها می‌تواند در ابعاد دانش حرفه‌ای، عمل حرفه‌ای، تعهد حرفه‌ای و توسعه هویت حرفه‌ای دسته‌بندی گردد. در رابطه با صلاحیت‌های حرفه‌ای، ذکر این نکته قابل توجه است که هر چند راجع به اصل و مبانی فلسفی - تربیتی این دسته از صلاحیت‌ها اشتراک نظر وجود دارد اما شمارش این ویژگی‌ها از چشم‌اندازهای نظری گوناگون و البته تغییرات سریع دنیای امروز، زمینه‌ای برای تنوع دسته‌بندی‌ها شده است. بنابراین به نظر می‌رسد یک معلم تأثیرگذار از منظر حرفه‌ای، نیازمند تلفیق و ترکیب مجموعه‌ای از شایستگی‌های حرفه‌ای است که می‌توان آن‌ها را هسته‌ی هویت حرفه‌ای او به حساب آورد.

در نهایت تحلیل و تبیین یافته‌های حاصل از این پژوهش نشان از چند نکته حائز اعتبار دارد. نخست این که تحلیل چشم‌اندازهای مشارکت‌کنندگان این پژوهش، نشان از مسئله‌ای مهم داشت. دانش‌آموزان شرکت‌کننده در این پژوهش نشان دادند برای آن‌ها معلم تأثیرگذار در ویژگی‌های مراقبتی، عاطفی و حمایتی وجودی سرشار دارد حال آن‌که معلمان مشارکت‌کننده، به نفع صلاحیت‌های علمی و فنی نظر داشتند. این مطلب مهم حکایت از نگرش متفاوت ذی‌نفعان آموزش و پرورش نسبت به مضمونی به ظاهر واحد است. تفاوت نسبی دیدگاه معلمان و دانش‌آموزان به ما نشان می‌دهد دانش‌آموزان دوره ابتدایی در مهم‌ترین روزهای زندگی خود در مدرسه، بیش از آن‌که به محتوای علمی کلاس، توان علمی معلمان و شیوه‌های

نویسن تدریس آن‌ها رغبت نشان دهند، ابعاد دیگری از زندگی با محوریت احساس و عاطفه برای آن‌ها در اولویت است.

دوم این‌که تحلیل یافته‌ها نشان داد برخلاف تصورات رایج در نظام آموزشی (Razi et al., 2019)، معیار کلیدی معلم اثربخش، میزان تحقق اهداف نظام آموزشی با تمرکز با خواندن، نوشتن و حساب نیست. مقولات فرعی در تحلیل باورهای مشارکت‌کنندگان نشان داد که در بیشتر اوقات آنچه در نظام آموزشی دوره ابتدایی، طرح‌های اولویت‌دار مطرح و اجرا می‌شوند آن‌چنان هم به دنیای دانش‌آموزان نزدیک نیست و شاید بسی به جهان آن‌ها راهی هم پیدا نخواهد کرد.

سوم، تحلیل یافته‌ها و شمارش مقوله‌های به‌دست‌آمده نشان داد معلمان و دانش‌آموزان در مجموع در گفتار خود بیشتر راجع به ابعاد شخصیتی معلم تأثیرگذار سخن گفته‌اند. این مهم نشان ارزش و اعتبار ظرفیت‌های شخصیتی یک معلم دارد که تا چه میزان می‌تواند در فرآیند تربیت سازنده و ارتقادهنده باشد و یا حتی بالعکس زمینه‌ی به بیراه کشاندن مسیر تربیت باشد. با توجه به تأثیرپذیری دانش‌آموزان دوره ابتدایی در سنین سال‌های دبستان و البته عمق این تأثیرات در شخصیت دوران بزرگسالی، به نظر می‌رسد شعله‌های شخصیت معلم از چنان توانی برخوردار که تا مدت‌ها آثاری بر وجود دانش‌آموز می‌گذارد.

بر مبنای افق تمامیت‌نگر این پژوهش، در فرایند «تربیت» محور اصلی فعالیت معلم، تنها فرا گرفتن و به ذهن سپردن مجموعه‌ای از دانسته‌های کتاب‌های مرتبط با علوم تربیتی نیست، بلکه یک معلم برای آن‌که بتواند گوهر وجودی دانش‌آموز را بیدار سازد. بنابراین لازم است فراتر از آگاهی نسبت به اصول نظری، در وجود خود آراسته به نوعی از شعور عملی باشد. آن‌چنان که افلاطون در «تمثیل غار» معروف خویش، آغاز هر گونه خردمندی و تربیت واقعی را در رهایی از سایه‌های دیوار غار می‌داند، یک معلم نیز برای آن‌که بتواند بر وجود دانش‌آموزان تأثیر بگذارد باید ابتدا خود با نور خرد به‌سوی روشنایی وجودش گام بردارد تا بتواند روشنگر باشد و بماند. این‌گونه است که معلم تأثیرگذار شدن، شیوه‌ای خاص از معلمی است که گران، پیچیده و دارای ابعاد گوناگون است. در نهایت، با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش، پیشنهادهای زیر می‌تواند مدنظر باشد:

۱. نتایج این پژوهش بیش از این‌که برای معلمان با سابقه‌های بالا سودمند باشد، برای نومعلمان می‌تواند حائز اهمیت بیشتری باشد. چرا که نومعلمان در ابتدای مسیر ساخت هویت حرفه‌ای خود هستند، بنابراین نتایج این پژوهش به آن‌ها نشان می‌دهد در مسیر تربیت اولویت‌ها از منظر

تأثیرگذاری کدام‌ها هستند. بنابراین تدبیر شیوه‌های گوناگون بازآموزی نومعلمان می‌تواند مدنظر باشد.

۲. نتایج این پژوهش نشان داد معلمان و به‌خصوص دانش‌آموزان، خاطرات سودمندی از تأثیرگذاری معلمان و تغییر مسیر زندگی خود دارند. از این‌رو جمع‌آوری این دسته از تجارب می‌تواند گنجینه‌ای غنی از فعالیت‌های تربیتی اثربخش برای همگان فراهم نماید. بنابراین برگزاری جشنواره «معلمان تأثیرگذار» به‌منظور روایت تجارب زیسته، می‌تواند یکی از اقدامات وزارت آموزش و پرورش باشد.

۳. برای کیفیت‌بخشی به ورودی‌های دانشگاه فرهنگیان، در برگزاری کنکور اختصاصی تربیت معلم توجه به شایستگی‌های معلمی و در نظر گرفتن صلاحیت‌های پایه می‌تواند مدنظر قرار گیرد.

مشارکت نویسنده: نویسنده مقاله در این مقاله وظیفه تدوین چارچوب نظری، جمع‌آوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل داده‌ها، نتیجه‌گیری از یافته‌ها و بسط و تفسیر آن‌ها، گزارش یافته‌ها و نگارش مقاله را بر عهده داشته است.

تضاد منافع: نویسنده مقاله اذعان دارد که در این مقاله تضاد منافع وجود ندارد.

منابع مالی: پژوهش حاضر از هیچ مؤسسه و نهادی حمایت مالی دریافت نداشته و تمامی هزینه‌ها در طول فرآیند اجرای پژوهش بر عهده پژوهشگر بوده است.

تشکر و قدردانی: پژوهش حاضر بدون همکاری معلمان و دانش‌آموزان چهارم‌ساله و بختیاری امکان‌پذیر نبود؛ بدین‌وسیله از تمامی مشارکت‌کنندگان تقدیر و تشکر به عمل می‌آید. هم‌چنین از نظرات و توضیحات سازنده داوران محترم مقاله که موجب ارتقاء کیفی مقاله گردید، کمال تشکر و قدردانی را دارم.

References

- Abdipour, P., Maghool, A., Ghobadian, M., & Jafarkhani, F. (2023). An Overview of Honoring the Position of Teacher. *Islamic Life Style*, 7(2), 159-173. <https://islamiclifej.sinaweb.net> [Persian]
- Arifudin, O., & Ali, H. R. (2022). Teacher personality competence in building the character of students. *International Journal of Education and Digital Learning (IJEDL)*, 1(1), 5-12. DOI:10.26858/pjoem.v2i2.53353
- Babae, M. (2023). A Phenomenological Approach to the Lived Experience of New Teachers. *Journal of Research in Educational Systems*, 17(60), 70-86. DOI: 10.22034/jiera.2023.402203.2994 [Persian]
- Bardach, L., Klassen, R. M., & Perry, N. E. (2022). Teachers' psychological characteristics: Do they matter for teacher effectiveness, teachers' well-being, retention, and interpersonal relations? An integrative review. *Educational Psychology Review*, 34(1), 259-300. DOI:10.1007/s10648-021-09614-9

- Ebrahimi, S. (2022). The role of teachers' digital competencies, use intention of online teaching and students' Online learning difficulties in predicting online teaching behavior. *Journal of Educational Sciences*, 29(2), 105-126. DOI: [10.22055/edus.2022.40050.3335](https://doi.org/10.22055/edus.2022.40050.3335) [Persian]
- Fathi, M., Sadipur, E., Ebrahimiqavam, S., & Delavar, A. (2023). Identifying the dimensions and components of teachers' professional competence and presenting a conceptual model at the level of the Islamic Republic of Iran. *Journal of Islamic Education*, 18(46), 125-146. DOI: [10.30471/edu.2023.9191.2725](https://doi.org/10.30471/edu.2023.9191.2725) [Persian]
- Fazeli, N. (2023). *The school problem: critical rethinking in Iran's education*. Tehran: hooshe-nab. [Persian]
- Golsanamlu, M., Naeimi, E., Khorsandi Tasko, A., & Seyyed Sadraddin, S. S. (2021). Designing a good teacher model based on the Fundamental Reform Document of Education (FRDE). *Basij Strategic Studies*, 24(90), 179-222. DOI: [20.1001.1.1735501.1400.24.90.6.6](https://doi.org/20.1001.1.1735501.1400.24.90.6.6) [Persian]
- Hallaji, M. (2022). Examine the Implications of the Upstream Documents of the Farhangian University on the Teacher Characteristics. *Educational and Scholastic studies*, 11(2), 221-246. DOI: [20.1001.1.2423494.1401.1.2.9.3](https://doi.org/20.1001.1.2423494.1401.1.2.9.3) [Persian]
- Istiyono, E., Kartowagiran, B., Retnawati, H., Cahyo Adi Kistoro, H., & Putranta, H. (2021). Effective Teachers' Personality in Strengthening Character Education. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 10(2), 512-521. DOI: [10.11591/ijere.v10i2.21629](https://doi.org/10.11591/ijere.v10i2.21629)
- Javanmojarad, A., & Ariapooran, S. (2024). Prevalence of Academic Incivility in Students: The Role of Classroom Management Styles, Academic Entitlement, and Ambition. *Research in Teaching*, (), -. DOI: [10.22034/trj.2024.139732.1864](https://doi.org/10.22034/trj.2024.139732.1864) [Persian]
- Jobirovna, A. J. (2023). Qualities of an Ideal Teacher. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769)*, 1(10), 437-443. DOI: [10.5281/zenodo.1063700](https://doi.org/10.5281/zenodo.1063700)
- Jones, V. F., & Jones, L. S. (2020). *Comprehensive Classroom Management*. Pearson.
- Kadkhodaie, M. S. (2016). Scientist Teacher: Criticism to teacher knowledge. *The Journal of Theory and Practice in Teachers Education*, 2(2), 33-50. DOI: [20.1001.1.26457156.1395.2.2.2.5](https://doi.org/20.1001.1.26457156.1395.2.2.2.5) [Persian]
- Killen, R., & O'Toole, M. (2023). *Effective Teaching Strategies 8e*. Cengage AU.
- Malikow, M. (2005). Effective teacher study. In *National Forum of Teacher Education Journal-Electronic*, 16(3), 1-9. DOI: [10.13140/2.1.4323.7765](https://doi.org/10.13140/2.1.4323.7765)
- Maroofi, Y., Mohammadpour, E., heidari, S., & Avari, S. (2023). Teacher ethical knowleThe Role of Knowledge And Ethical Beliefs In The Model of Teacher's Professional Qualifications (TPACK) dge. *Research in Teaching*, 11(1), 168-139. DOI: [10.22034/trj.2023.62786](https://doi.org/10.22034/trj.2023.62786) [Persian]

- Meshkibaf moghaddam, Z., Rahimi, M., & saneii mehri, Z. (2023). Investigation of Student Happiness in the Context of Classroom Management Styles in Primary School. *Journal of Pouyesh in Education and Consultation (JPEC)*, 1402(18), 107-132. https://educatIonscience.cfu.ac.ir/article_3005.html?lang=fa
- Mohammadi, M., Nāseri Jahromi, R., Khādemi, S., Shādi, S., Mesgarpoor, M., & Hesāmpoor, Z. (2023). Meaning-making strategies of teachers in classroom management during the Corona crisis. *Journal of Educational Innovations*, 22(4), 7-22. DOI: 10.22034/jei.2023.336338.2303 [Persian]
- Mohammadi, R., Keshavarz, S., & Barkhordari, R. (2023). Narrative Writing of Teachers' Personal Educational Philosophy with A View to Their Narration of Why Training and How to Deal with Trainers. *Journal of Educational Sciences*, 30(2), 63-80. DOI: 10.22055/edus.2024.44989.3522 [Persian]
- Mozaffari Pour, R. (2016). The characteristics of charismatic teacher as a model of effective teacher. *Journal of Educational Innovations*, 15(2), 135-150. http://noavaryedu.oerp.ir/article_79092.html?lang=fa [Persian]
- Muijs, D., & Reynolds, D. (2016). *Effective teaching: evidence and practice (2nd ed.)*. London: Sage.
- Musapour, N. (2023). The Teacher is Alive, More Alive than Ever Before. *Journal of Curriculum Research*, 13(1), 300-322. DOI: 10.22099/JCR.2023.7177 [Persian]
- Nazirjonovna, K. Z., & Nigorakhan, K. (2023). Characteristics of the Teacher Personality Related to the Exchange of opinions. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 11(4), 690-694. <https://internationaljournals.co.in/index.Php/giirj/article/view/3873>
- Istiyono, E., Kartowagiran, B., Retnawati, H., Cahyo Adi Kistoro, H., & Putranta, H. (2021). Effective Teachers' Personality in Strengthening Character Education. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 10(2), 512-521. DOI: 10.11591/ijere.v10i2.21629
- Omidi, M., Sobhani Nejad, M., & Najafi, H. (2016). Investigating the concept of 'effective teacher' from al-Farabi and Rousseau point of view and its educational implications. *Journal of Theory and Practice in Teachers Education*, 2(4), 69-98. DOI: 20.1001.1.26457156.1395.2.4.4.1 [Persian]
- Raghavan, S. V. (2021). How to be an effective teacher?. *CSI Transaction on ICT*, 9(1), 17-21. DOI: 10.1007/s40012-020-00323-2
- Razi, J., Imamjome, M., Ahmadi, G., & Sedghpour, B. (2019). Identifying and Validating Characteristics of Effective Primary School Teachers. *Journal of Theory & Practice in Curriculum*, 12(6), 93-126. <http://cstp.khu.ac.ir/article-1-2671-fa.html> [Persian]
- Rockoff, J. E., Jacob, B. A., Kane, T. J., & Staiger, D. O. (2011). Can you recognize an effective teacher when you recruit one?. *Education Finance and Policy*, 6(1), 43-74. DOI: doi.org/10.1162/EDFP_a_00022

- Sa'idi, M. (2023). *Inquiry of Rudolf Steiner's Educational Approach and Its Achievements for the Elementary Schools' Curriculum of Islamic Republic of Iran: A Mixed Method Research*. PhD Dissertation, Shiraz University. [Persian]
- Samadi, P., Ahmadi, T., & Ahmadi, P. (2023). Competence of Teachers in the Role of Lifelong Learners in Iran's Public Education System: A Mixed Study. *Journal of Educational Sciences*, 30(2), 1-16. DOI: [10.22055/edus.2023.44355.3487](https://doi.org/10.22055/edus.2023.44355.3487) [Persian]
- Seyfi, A., Pourkarimi, J., & Namdari Pejman, M. (2023). Designing a model of professional competencies for internship mentore's of Farhangian University. *Educational and Scholastic studies*, 12(4), 423-459. DOI: [10.48310/pma.2023.3458](https://doi.org/10.48310/pma.2023.3458) [Persian]
- Shamshiri, B., Shafi'i Sarvestāni, M., Mirghafāri, F., & Javānmard, A. (2021). Identifying an effective teacher characteristic during corona era virtual instruction - A meta synthesis approach. *Journal of Educational Innovations*, 20(4), 105-130. DOI: [10.22034/jei.2021.279117.1863](https://doi.org/10.22034/jei.2021.279117.1863)
- Shukuhi, Gh. H. (2023). *Foundations and Principles of Education*. Tehran: Behnashr. [Persian]
- Sims, S., & Fletcher-Wood, H. (2021). Identifying the characteristics of effective teacher professional development: a critical review. *School Effectiveness and School Improvement*, 32(1), 47-63. DOI: [10.1080/09243453.2020.1772841](https://doi.org/10.1080/09243453.2020.1772841).
- Stronge, J. H. (2019). *Qualities of effective teachers*. Ascd.
- Sulaiman, J., & Ismail, S. N. (2020). Teacher competence and 21st century skills in transformation schools 2025 (TS25). *Universal Journal of Educational Research*, 8(8), 3536-3544. DOI: [10.13189/ujer.2020.080829](https://doi.org/10.13189/ujer.2020.080829)
- Walker, R. J. (2020). *12 characteristics of an effective teacher*. Lulu.com.
- Yahyaei, N., Motamed, H. R., & Ghasemi Zad, A. (2022). Providing a model for training efficient teachers in the style of the Islamic Republic. *Educational researches*, 17(70), 185-211. DOI: [10.30495/educ.2022.1916326.2578](https://doi.org/10.30495/educ.2022.1916326.2578) [Persian]
- Zakaria, Z., & Ismail, A. (2022). Personality traits of Muslim teachers: A brief overview. *Islamiyyat*, 44(2), 123-135. DOI: [10.17576/islamiyyat-2022-4402-09](https://doi.org/10.17576/islamiyyat-2022-4402-09)

